Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sen. zn. 29 NSČR 116/2013, ECLI:CZ:NS:2013:29.NSCR.116.2013.1

Číslo: 33/2014

Právní věta:

Tam, kde se o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu vede spor mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem (např. proto, že se dlužník k insolvenčnímu návrhu vyjádří a tvrzení o své šikaně uplatní ještě před uplynutím sedmidenní lhůty) a kde je namístě tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat, není dán důvod odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a insolvenčního zákona. Závěr o šikanózní povaze insolvenčního návrhu se však po případném osvědčení nebo prokázání takové dlužníkovy obrany může projevit jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu po jeho věcném projednání.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.12.2013

Spisová značka: 29 NSCR 116/2013

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Insolvenční návrh

Předpisy: § 103 odst. 2 IZ
§ 128 odst. 1 IZ
§ 128a odst. 1 IZ
§ 128a odst. 2 písm. a) IZ
§ 128a odst. 2 písm. c) IZ
§ 143 odst. 2 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 19. 8. 2013 odmítl K r a j s k ý s o u d v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“) insolvenční návrh, jímž se insolvenční navrhovatel ZT, s. r. o. domáhá zjištění úpadku dlužníka CHF, a. s., (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

K odvolání insolvenčního navrhovatele V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 31. 10. 2013 změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že se insolvenční návrh neodmítá.

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1) Insolvenční navrhovatel v insolvenčním návrhu podaném dne 24. 7. 2013 tvrdil, že smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 15. 10. 2012, uzavřenou se společností F, mu byly postoupeny pohledávky („úplata za dodané zboží a za další vynaložené náklady na stavbě žalovaného rekonstrukce stájí HK") v celkové výši 2 421 253 Kč, jež jsou podrobněji specifikovány ve fakturách, které označil číslem, datem vystavení, výší částky a datem splatnosti. Dále insolvenční navrhovatel tvrdil, že práce a služby vykonal a náklady vynaložil původní věřitel pohledávek, společnost D, a to na základě smlouvy o spolupráci na díle uzavřené s „žalovaným" dne 15. 4. 2008.

2) Insolvenční navrhovatel dále uvedl, že dlužník má další věřitele s pohledávkami po splatnosti, kterými jsou společnost D s pohledávkou ve výši 14 875 Kč, splatnou dne 30. 11. 2008, FÚ pro O. kraj, územní pracoviště v O. a ČSSZ. Kromě toho tvrdil, že dlužník má další závazky minimálně 3 měsíce po splatnosti vůči MŽ, a. s.

3) Podle insolvenčního navrhovatele je dlužník v úpadku z důvodu platební neschopnosti, neboť má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší třiceti dní po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit, neboť má závazky více než devadesát dní po splatnosti a zastavil platby podstatné části svých závazků.

4) V doplnění insolvenčního návrhu ze dne 31. 7. 2013 (A – 5) insolvenční navrhovatel (v reakci na podání dlužníka, který zpochybňoval formální náležitosti návrhu) doplnil, že dalším věřitelem dlužníka je občanské sdružení s pohledávkou ve výši 60 000 Kč z titulu smlouvy o spolupráci, splatnou dne 15. 4. 2013.

Na tomto základě odvolací soud – cituje ustanovení § 103 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – na rozdíl od insolvenčního soudu, který měl insolvenční návrh za nejasný a nesrozumitelný ve vylíčení tvrzení o pohledávce insolvenčního navrhovatele za dlužníkem, uzavřel, že insolvenční navrhovatel dostatečným způsobem vylíčil okolnosti, ze kterých dovozuje své právo podat insolvenční návrh, a to uvedením konkrétních údajů o své pohledávce. V návrhu totiž tvrdí přesnou výši své pohledávky, datum splatnosti uvádí ve vazbě na jednotlivé dílčí pohledávky a uvádí také důvod pohledávky. Současně insolvenční navrhovatel uvádí, že tuto pohledávku nabyl na základě smlouvy o postoupení pohledávky s tím, že konkrétně označil i osobu postupitele. K tomu odvolací soud doplnil, že šlo-li o řetězec postoupení pohledávky (insolvenční navrhovatel nebyl prvním postupníkem), je věcí insolvenčního navrhovatele, zda v dalším řízení bude schopen doložit pohledávku vůči dlužníku po stránce skutkové.

Odvolací soud měl za dostačující i tvrzení insolvenčního navrhovatele o skutečnostech, které osvědčují úpadek dlužníka ve formě platební neschopnosti. S poukazem na ustanovení § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona odvolací soud konstatoval, že z insolvenčního návrhu zcela nepochybně vyplývají údaje o existenci více věřitelů dlužníka, neboť dva věřitele (společnost D a občanské sdružení) insolvenční navrhovatel zcela jednoznačně konkretizoval uvedením „obchodní firmy", právní formy, sídla, identifikačního čísla (správně identifikačního čísla osoby) a rovněž uvedl výši a splatnost pohledávky a právní důvod jejího vzniku.

Odvolací soud uzavřel, že údaje uvedené v insolvenčním návrhu postačují k vylíčení rozhodujících skutečností v míře, která činí návrh projednatelným. Za situace, kdy insolvenční navrhovatel v rámci vylíčení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, v insolvenčním návrhu vedle srozumitelných údajů o své splatné pohledávce vůči dlužníku konkretizoval další dva věřitele dlužníka s uvedením jejich pohledávek, je tím ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona naplněn z hlediska tvrzení, že dlužník je v úpadku, také požadavek na vylíčení rozhodných skutečností ve smyslu ustavení § 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona. Neschopnost dlužníka plnit své závazky vůči označeným věřitelům (§ 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona) lze

dovodit z tvrzení, že dlužník své závazky není schopen plnit, přičemž současně odkazuje na datum splatnosti závazků dlužníka. Tyto věřitelem uvedené údaje zakládají domněnku neschopnosti dlužníka hradit splatné závazky (§ 3 odst. 1 písm. c/ a odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona).

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu při posuzování formálních a obsahových náležitostí insolvenčního návrhu a že napadené usnesení závisí na vyřešení otázky aplikace § 128a insolvenčního zákona, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a požaduje, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí insolvenčního návrhu potvrzuje.

Dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci. Vedle podrobné argumentace, jejímž prostřednictvím zpochybňuje správnost závěru odvolacího soudu, podle něhož je insolvenční návrh projednatelný, dovolatel poukazuje i na to, že insolvenční návrh je šikanózní, respektive zjevně bezdůvodný, ve smyslu ustanovení § 128a insolvenčního zákona.

Ve prospěch námitky spojené s ustanovením § 128a insolvenčního zákona dovolatel argumentuje především tím, že pohledávka insolvenčního navrhovatele měla původně vzniknout (ze smlouvy o dílo) společnosti D, jež ji vůči němu neúspěšně uplatňovala v rozhodčím řízení a následně ji rozdělila a postoupila různým subjektům (insolvenčnímu navrhovateli a občanskému sdružení). Insolvenční navrhovatel tak zjevně sleduje zneužití práv na úkor dovolatele, neboť „zcela evidentně“ nemůže označit a prokázat existenci jiných věřitelů dlužníka, respektive jiných splatných pohledávek vůči dlužníku, než jsou pohledávky mající původ ve smlouvě o dílo. Pokusil-li se insolvenční navrhovatel obecně označit další věřitele, vyšlo u nich velmi rychle najevo, že vůči nim dovolatel nemá žádné závazky.

Dovolatel dále namítá, že jde o účelové postupování pohledávky nebo její části (již nemá za existující) „v rámci jedné skupiny“. K tomu dovozuje, že situaci, kdy je původně jedna pohledávka uměle rozdělena pouze za tím účelem, aby byly formálně naplněny požadavky dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (mnohost věřitelů), se snaží zabránit ustanovení § 143 odst. 2, věta druhá, insolvenčního zákona. Dovolatel míní, že v témže duchu je nutno posuzovat též situace, na které označené ustanovení přímo nedopadá, je-li vzhledem k ostatním okolnostem zřejmé, že insolvenční navrhovatel (a s ním propojené osoby) sledoval zřejmě nepoctivý cíl a pluralita věřitelů byla vytvořena uměle a účelově. Tak je tomu (dle dovolatele) i v této věci; k postoupení tvrzené pohledávky insolvenčnímu navrhovateli mělo dojít 15. 10. 2012 a insolvenční návrh byl podán v červenci 2013, takže šestiměsíční lhůta, považovaná dle ustanovení § 143 odst. 2, věta druhá, insolvenčního zákona za kritickou, byla překročena „pouze o několik měsíců“.

V této souvislosti dovolatel odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 13/2011 (jde o rozhodnutí uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura /Judikatura konkursní a insolvenční/, ročník 2012, pod číslem 18, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu), podle něhož může být zneužitím systému insolvenčního práva i umělé vytváření plurality (mnohosti věřitelů).

Na podporu své argumentace cituje dovolatel i důvodovou zprávu k vládnímu návrhu zákona č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, jímž bylo do insolvenčního zákona s účinností od 1. 11. 2012 vloženo ustanovení § 128a insolvenčního zákona (dále jen „důvodová zpráva“). Konkrétně dovolatel poukazuje na pasáž k bodu 5 zvláštní části důvodové zprávy vztahující se k ustanovení § 128a odst. 2 písm. c)

insolvenčního zákona, podle níž:

> *„Uplatnění třetího z uvedených příkladů (§ 128a odst. 2 písm. c/ návrhu zákona) se prosadí jen v těch případech, kdy příslušný záměr bude patrný již z insolvenčního návrhu samotného. Tato úprava logicky navazuje (s tou změnou, že vede k odmítnutí a nikoliv k zamítnutí insolvenčního návrhu) na způsob, jakým by se insolvenční soudy již dnes měly (mohly) vypořádat se šikanózními insolvenčními návrhy za použití zásad, na nichž spočívá insolvenční řízení (srov. zejména § 5 písm. a/ insolvenčního zákona) a zprostředkovaně (přes přiměřenou aplikaci ve smyslu § 7 odst. 1 insolvenčního zákona) též za použití § 2 o. s. ř. (podle kterého soudy dbají aby /procesních/ práv nebylo zneužíváno na úkor fyzických a právnických osob). K možnosti přímé aplikace § 2 o. s. ř. jako důvodu odepření procesních práv tomu, kdo je zneužívá, srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 29 Nd 201/2008, uveřejněné pod číslem 2/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen zn. 29 NSČR 13/2001 (správně 29 NSČR 13/2011) a sp. zn. 29 Cdo 3013/2010 a 29 Cdo 3222/2010 (dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu)“.*

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 185/2013 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona se pro insolvenční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání v této věci může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř.

V řešení první otázky dovoláním předestřené (soustředěné k výkladu náležitostí insolvenčního návrhu dle § 103 odst. 2 insolvenčního zákona) je napadené usnesení souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu. Srov. potud především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, uveřejněné pod číslem 44/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sen. zn. 29 NSČR 52/2011, uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 23. Důvod odchýlit se od této judikatury Nejvyšší soud nemá a dovolání proto potud není přípustné.

Lze doplnit, že namítá-li dovolatel, že insolvenční navrhovatel některá svá tvrzení „neosvědčil“, zaměňuje tím nepřiléhavě náležitosti insolvenčního návrhu, tj. povinnost vylíčit rozhodující skutečnosti (jak vyplývají z ustanovení § 103 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona), s jejich osvědčením, které je předpokladem pro vyhovění návrhu (srov. ustanovení § 136 odst. 1 a § 143 insolvenčního zákona).

Dovolání je přípustné dle § 237 o. s. ř. v rozsahu týkajícím se výkladu ustanovení § 128a insolvenčního zákona; potud jde o problematiku dovolacím soudem dosud neřešenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný

dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 128a insolvenčního zákona insolvenční návrh podaný věřitelem insolvenční soud odmítne také tehdy, je-li zjevně bezdůvodný; učiní tak neprodleně, nejpozději do sedmi dnů poté, co byl insolvenční návrh podán (odstavec 1). Insolvenční návrh je zjevně bezdůvodný zejména tehdy, jestliže a) insolvenční navrhovatel dokládá oprávnění jej podat pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží, b) jde o insolvenční návrh podaný opětovně a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti uložené mu případně předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu, nebo c) jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka (odstavec 2).

Podle důvodové zprávy bylo účelem zavedení institutu odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost poskytnout insolvenčnímu soudu nástroj k neprodlenému ukončení řízení o (sice) formálně bezvadném insolvenčním návrhu věřitele, jenž (však) zjevně nemůže mít šanci na úspěch. I proto byla lhůta, v níž má být o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost rozhodnuto, záměrně stanovena shodně jako lhůta, v níž insolvenční soud posuzuje projednatelnost insolvenčního návrhu (srov. § 128 odst. 1 insolvenčního zákona).

V důvodové zprávě se k tomu přiléhavě uvádí, že:

> *„Charakteristickým rysem, který odlišuje usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost od usnesení o zamítnutí insolvenčního návrhu, tedy je, že insolvenční soud posuzuje v úzkém časovém rámci sedmi dnů „věcnou opodstatněnost“ insolvenčního návrhu jen podle údajů v něm obsažených a příloh k němu připojených, přičemž k vydání usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu přistoupí jen tehdy, je-li odtud bezdůvodnost insolvenčního návrhu „zjevná“. Riziko spočívající v tom, že insolvenční navrhovatel mohl insolvenční návrh doplnit o další tvrzení nebo k němu mohl připojit i další listiny, které by úsudek o „zjevné bezdůvodnosti“, založený na dosavadním stavu insolvenčního návrhu a jeho příloh, znemožnily, nese insolvenční navrhovatel, jehož zvýšená pečlivost se při podávání návrhu, jímž se toto kolektivní řízení zahajuje, předpokládá“.*

Takto pojatý (ustanovením § 128a insolvenčního zákona sledovaný) záměr zjevně vede k i závěru, že tam, kde se o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu vede spor mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem (např. proto, že se dlužník /jako v tomto případě/ k insolvenčnímu návrhu vyjádří a tvrzení o své šikaně uplatní ještě před uplynutím sedmidenní lhůty) a kde je namístě tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat, není dán důvod odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a insolvenčního zákona. Závěr o šikanózní povaze insolvenčního návrhu se však po případném osvědčení nebo prokázání takové dlužníkovy obrany může projevit jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu po jeho věcném projednání.

V posuzované věci pokládá Nejvyšší soud za podstatné, že důvod, pro který dovolatel prosazuje názor, že o insolvenčním návrhu mělo být rozhodnuto dle § 128a insolvenčního zákona, spočívá především na tvrzení, že jak pohledávka insolvenčního navrhovatele, tak i pohledávky některých dalších věřitelů dlužníka (občanského sdružení a společností P a F) vycházejí ze stejného skutkového základu (jde původně o jednu pohledávku, která měla být postoupena několika subjektům), přičemž k postoupení částí pohledávky došlo 9 měsíců před podáním insolvenčního návrhu.

Není tedy žádných pochyb o tom, že v dané věci nejde o pohledávky, k nimž by se při posuzování

mnohosti věřitelů dlužníka nepřihlíželo (srov. dikci ustanovení § 143 odst. 2, věta druhá, insolvenčního zákona a v judikatuře opět důvody usnesení sen. zn. 29 NSČR 52/2011). Z uvedeného zároveň plyne, že důvod k odmítnutí insolvenčního návrhu pro bezdůvodnost nemůže spočívat v ustanovení § 128a odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona. Jak se totiž podává i z dovolatelem zmiňované důvodové zprávy, posledně označené ustanovení míří především na situace, kdy je aktivní legitimace insolvenčního navrhovatele k podání insolvenčního návrhu dokládána pohledávkou ve smyslu ustanovení § 143 odst. 2, věty druhé, insolvenčního zákona (případně pohledávkou ve smyslu § 129 odst. 2 insolvenčního zákona).

Nelze-li dovolatelem namítané skutečnosti podřadit pod ustanovení § 143 odst. 2, věty druhé, insolvenčního zákona, a na danou situaci proto nedopadá ustanovení § 128a odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona, což dovolatel sám připouští, nemůže být stejná námitka (vycházejí ze shodné konstrukce) ani podkladem pro aplikaci ustanovení § 128 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona. Jen z toho, že insolvenčním navrhovatelem tvrzená pohledávka podle dovolatele tvoří části původně jediné pohledávky, jejíž části byly postoupeny na osoby, které insolvenční navrhovatel označuje za další věřitele dlužníka, totiž i s ohledem na dobu, která od rozdělení původně jediné pohledávky uplynula, neplyne (bez dalšího), že insolvenční navrhovatel podáním návrhu zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka.

Dovolateli se tak prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného usnesení. Nejvyšší soud proto zamítl dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř.